

Izstāde par Latgales kultūrvēsturi

"Ejot pa savas pilsētas ielām, reti iedomājami par cilvēkiem, kas pa tām stāigājuši pirms mums. Bet nākotne nav iespējama bez precīzas savas pagātnes izvērtēšanas," tā savu uzrunu 6.februārī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, izstādes "Hilzenu un Buiņicku devums Latgales kultūrvēsturē" atklāšanā uzsāka Dagdas pilsētas domes priekšsēdētājs Viktors Stikuts.

Savā uzrunā viņš akcentēja Hilzenu dzimtas ieguldījumu Latgales vēsturiskās tradīcijas tapšanā, kā arī Dagdas baznīcas būvniecībā, uzsverot, ka bez šīs dzimtas atbalsta Dagdai nebūtu tās tagadējās nacionālās kultūrvērtības. No-

vardnieks, tagadējais Saimes deputāts Andrejs Naglis padarījis iespējamus daudzus pētījumus, lai "pagātnē dotu gaismu un rādītu ceļu tagadnē," sacīja Viktors Stikuts.

Krustpils Visvētās Trīsvienības Romas katoļu baznīcas prāvests Viktors Naglis izstādes

atklāšanā pastāstīja, ka ir vēlējies sīkāk iepazīt un iepazīt Latgalē dzīvojušo dzimtu vēsturi. Viņš priecājās, ka izstāde dos iespēju skolēniem iepazīt sava novada vēsturi un pārliecināties, ka Latgales dievnami slēpj sevī arī daudzas kultūrvēsturiskas vērtības.

Izpētes darbā pr. Naglis veiksmīgi sadarbojies ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas pētniekiem, kuri uzgājuši vērtīgas

vēsturiskās liecības, kas nu ir vienkopus apskatāmas šajā izstādē, tāpat ir iespējams iepazīties ar materiāliem un liecībām par Hilzenu dzimtu, šīs ģimenes locekļu devumu Latgales kultūrvēsturē.

Dagdas baznīca sv.Trīsvienības godam celta 1741.gadā un to būvējis muižnieks **Jans Augusts Hilzens** (1702 – 1767). Zem baznīcas pazemes velvēm apbedīti Hilzenu dzimtas piederīgie, pats J.A. Hilzens, viņa dēls Justiniāns un mazdēls Idzi, tāpat arī ievērojamie Dagdas un Kaunatas jezuīti Mihaels Rots un Kolumbiāns Pfeifers.

Dagdas saimnieciskās un intelektuālās dzīves centrs savulaik bijusi Hilzenu dzimtas muiža, kurā glabājies Hilzenu arhīvs, un tajā vēsturnieks Jans Augusts smēlies vielu saviem pētījumiem par Latgales vēsturi. Viņa 1750.gadā sarakstītais apjomīgais darbs "Inflanty" uzskatāms par pilnīgāko izziņas avotu par Latgales teritoriju un tās iedzīvotājiem 18.gadsimtā,

kad novadā aktīvi darbojušies jezuītu jeb Jēzus sirds sadraudzības ordeņa brāļi. 1863.gadā, poļu sacelšanās laikā, Dagdas muiža tika nodedzināta. Bojā aizgāja arī vērtīgais arhīvs.

Runājot par Hilzenu dzimtu, pr. Naglis ieminējās par vēsturiski gan vēl pilnībā neapstiprināto faktu, ka tieši Smoļenskas bīskaps Nikolajs Hilzens Dagdā bijis pirmais, kuram radusies ideja par cilvēku brīvībaišanu. Izstādē ikviens interesents var izlasīt arī pirmo līdz šim atrasto latviešu tautas dziesmu, kurā vienkopus savi-

jusies tautas un garīgo dziesmu tradīcija.

Izstādes atklāšanā muzicēja poļu ansamblis "Inflanti", spēlējot arī uz tādiem mums netradicionāliem instrumentiem kā tamburīns un kokugāžamais zāģis, no kura ar vijoles lociņu tika izvilinātas gaisā plūstoši vibrējošas skaņas. Pasākuma dalībniekus priecēja arī folkloras kopa no Dagdas "Olūteni".

Izstādes autori iecerējuši, ka tā 2006. gadā būs apskatāma arī pašā Dagdā un citviet Latgalē.

Marija Tomsone